

МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович

доцент кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ЧУБАЙ Євген Васильович

Київський інститут Національної гвардії України, здобувач вищої освіти

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні перед керівництвом Національної гвардії України виникла проблема, пов'язана з недостатньою співпрацею з іншими правоохоронними органами, відсутністю комплексного, узгодженого та системного нормативного забезпечення цієї діяльності, рядом нерозроблених організаційних та тактичних питань тощо.

Це в значній мірі пов'язано з відсутністю науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення діяльності сектору безпеки та оборони України загалом, а також недостатньою теоретичною розробкою питань службово-бойової діяльності Національної гвардії України [1, с. 506].

Тому, сучасна потреба в реформуванні правоохоронної системи та сфери безпеки України вимагає використання наявних ухвалених доктрин, концепцій та стратегій, а також детального аналізу вітчизняного та позитивного закордонного досвіду діяльності суб'єктів національної безпеки. Основними напрямками цієї значущої трансформації мають бути: поліпшення правових і тактичних засад функціонування Національної гвардії України та реформування її управлінської структури; впровадження європейських стандартів та позитивного закордонного досвіду у підготовку військовослужбовців; створення ефективної логістичної системи; удосконалення механізмів взаємодії.

Покращення координації співпраці з органами, що відповідають за національну безпеку та оборону в Україні; забезпечення прозорості у роботі Національної гвардії України для громадського контролю тощо. Реалізацію цих та суміжних завдань повинно взяти на себе Головне управління Національної гвардії України, що підкреслює важливість проведеного дослідження.

Дослідження вчених, таких як О.М. Бандурка, С.В. Белай, С.А. Буткевич, В.П. Городнов, В.В. Довбня, І.О. Кириченко, О.В. Кривенко, С.О. Кузніченко, Ю.Ю. Орлов, С.Т. Полторак, О.М. Шмаков, Д.В. Щербаков і інші, фокусувались

на окремих аспектах діяльності внутрішніх військ МВС України та конвойної охорони.

Сучасна Національна гвардія України, як правонаступник внутрішніх військ, є частиною Міністерства внутрішніх справ України. Роль і місце Головного управління Національної гвардії України в системі управління службово-бойовою діяльністю сил охорони правопорядку не досліджувалося окремо і тому не отримало відповідного відображення у юридичній літературі. Метою Національної гвардії України є виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод та законних інтересів громадян, суспільства та держави від злочинних та інших порушень закону, забезпечення громадського порядку та гарантування громадської безпеки.

Взаємодіючи з правоохоронними органами, вона також забезпечує державну безпеку та охорону державного кордону, припиняє терористичну діяльність, веде боротьбу з незаконними воєнізованими чи збройними формуваннями (групами), терористичними організаціями, злочинними угрупованнями.

Керівництво Національною гвардією України, яке відповідає за організацію діяльності, розвиток, технічне забезпечення, підготовку та управління цією структурою, а також визначення способів і областей застосування, здійснюється командувачем, який одночасно очолює головний орган військового управління Національної гвардії України [2, с. 36].

Організаційно вона включає в себе органи військового управління, включаючи головний орган військового управління Національної гвардії України, та органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, а також військові частини, що відповідають за охорону державних об'єктів, перевезення спеціальних вантажів, дипломатичних установ і консульства іноземних держав, а також представництва міжнародних організацій в Україні.

В Указі Президента України від 28.03.2014 р. № 346/2014 зазначено, що Головне управління Національної гвардії України є головним органом військового управління цієї структури. Також встановлено, що командувач Національної гвардії України має права, що передбачені Положенням "Про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України", затвердженим Указом Президента України від 10.12.2008 р. № 1153 [3, с. 26-27].

Основними завданнями Головного управління Національної гвардії України є:

1) організація та проведення аналізу стану виконання завдань підрозділами Національної гвардії України, які визначені Законом України «Про Національну гвардію України», а також подання командувачу узагальнень і пропозицій з цих питань.

2) підготовка планів бойової готовності до всіх видів службово-бойової діяльності підпорядкованих з'єднань, військових частин та підрозділів, їх участі в бойових діях, підтриманні надзвичайного стану, ліквідації наслідків аварій, катастроф, а також у створенні планів формуванню в особливий період частин для охорони та оборони об'єктів критичної інфраструктури;

3) узагальнення й аналіз наслідків службово-бойової діяльності військових частин, об'єднань та установ Національної гвардії України, визначення її основних напрямів та заходів по вдосконаленню тактики їх дій;

4) участь у здійсненні державної політики щодо діяльності Національної Гвардії України;

5) визначення тактико-технічних вимог на розробку і модифікацію озброєння, бойової, інженерної та хімічної техніки, засобів зв'язку, спеціальних і транспортних засобів;

6) підготовка пропозицій стосовно комплектування військових частин, підрозділів та установ відділами кадрів, розробка програм підготовки, навчання, виховних заходів та підвищення кваліфікації особового складу Національної гвардії;

7) контроль за дотриманням особовим складом вимог правил техніки безпеки та охорони праці під час виконання службових завдань, роботи з озброєнням, бойовою та іншою технікою, боєприпасами, проведення занять і стрільб;

8) підготовка документів для проведення атестації офіцерів і сержантів, нагородження персоналу, присвоєння військових звань, переведення в запас і відставку офіцерів, сержантів і військовослужбовців, а також призначення пенсій.

9) підготовка до схвалення командуванням нормативних документів з питань тилового забезпечення та ведення військового господарства, організація розробки та схвалення функціональних обов'язків посадових осіб Національної гвардії, які відповідають за тилове забезпечення та ведення військового господарства; контроль за виконанням чинних у цій сфері документів.

10) визначення потреб та розподіл озброєння, бойової та спеціальної техніки, транспорту, обладнання та іншого військового майна, забезпечення їх збереження, обліку, правильного використання та ремонту.

11) розробка пропозицій щодо планування та ведення нового будівництва та ремонту існуючих об'єктів Національної гвардії у межах виділених лімітів від уряду України та власних коштів, забезпечення житлом для осіб військовослужбовців та інших осіб, експлуатація будівель і споруд;

12) виконання вказівок командувача з питань організації медичного обслуговування особового складу, планування та контроль за проведенням лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів у Національній гвардії, а також узагальнення та аналіз даних про захворюваність та відсторонення військовослужбовців у зв'язку з хворобою;

13) складання проектів кошторисів та фінансування витрат підпорядкованих військових з'єднань, частин і установ;

14) аналіз, розробка і підготовка рекомендацій (наказів, вказівок, розпоряджень) з фінансових питань, організація бухгалтерського обліку і звітності, контрольно-ревізійної роботи у військових з'єднаннях, частинах та установах Національної гвардії;

15) розробка заходів щодо забезпечення функціонування допоміжних служб і підприємств, робітників і службовців відповідно до законодавства про працю та інших законодавчих актів України.

Що стосується функцій Головного управління Національної гвардії України, їх можна розглядати в контексті пріоритетних напрямків його діяльності, які включають: організаційну, контрольну, аналітичну, навчально-методичну, режимну, кадрову, тилову, технічну, фінансову, функцію міжнародного співробітництва.

Правовий статус Головного управління Національної гвардії України чітко визначає його місце в системі МВС України та створює умови для формування мобільних військових підрозділів, які відповідають європейським стандартам. Також це сприяє ефективному управлінню службово-бойовою діяльністю всіх структурних підрозділів, підтримує позитивний баланс сил у системі забезпечення громадської безпеки, просуває цінності демократії, верховенства права, захист прав людини, законних інтересів суспільства й держави та інше [4, С. 312].

Список використаних джерел:

1. Про військові формування на Україні: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. № 1431-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 506.

2. Про створення в системі Міністерства внутрішніх справ України військ внутрішньої і конвойної служби: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 29 листопада 1991 р. № 1860-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 5. Ст. 36

3. Питання головного органу військового управління Національної гвардії України: Указ Президента України від 28 березня 2014 р. № 346/2014. Урядовий кур'єр. 2014. № 59. С. 26–27.

4. Про «Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України»: Указ Президента України від 10 грудня 2008 р. № 1153/2008. Офіційний вісник України. 2008. № 95. Ст. 312.